

Extrait du CGTCatalunya.cat

<http://cgtcatalunya.cat/spip.php?article12777>

Joan Peiró: La forja d'un revolucionari

- Actualitat - Articles opinió -

Date de mise en ligne : dimecres 14 de març de 2018

CGTCatalunya.cat

Joan Peiró va néixer el 18 de febrer de 1887 a Sants (Barcelona). Va començar a treballar, encara nen, en un forn de vidre de la Bordeta. Posteriorment, i sempre en el mateix sector, va treballar al Poble Nou i a Badalona. En 1907 es va casar amb Mercè Olives, obrera tèxtil, i van tenir cinc fills.

Ell mateix situa la seva iniciació sindical l'any 1906. La dècada següent va assumir importants responsabilitats: secretari general de la federació local de sindicats de Badalona (1915-1916), secretari general de la Federació Espanyola de Vidriers (1916-1920), director de *La Colmena Obrera* (òrgan dels sindicats de Badalona) i de *El Vidrio* (portaveu dels vidriers federats).

Influenciat pel sindicalisme revolucionari francès (la Carta d'Amiens i la CGT) i va mantenir contactes amb activistes de la CNT, però no s'hi va vincular fins a 1918, després del Congrés de Sants, on va ser triat membre de la comissió de redactora dels estatuts de la CNT catalana. (1)

Els difícils anys vint

El 1920, Peiró es va traslladar de Badalona a Barcelona i durant tres mesos va viure exclusivament dedicat a l'organització. El mateix any va sofrir dos atemptats, va ser detingut i va passar per les presons de Soria i Vitòria.

El 1922 va assumir la secretària general de la CNT i durant la seva gestió es va celebrar la Conferència de Saragossa. De la qual destacarem: la proposta de referèndum entre els sindicats per decidir la permanència o sortida (aquest va ser el resultat) de la CNT de la Internacional Sindical Roja (ISR) i la seva adscripció a la reconstruïda Associació Internacional dels Treballadors (AIT).

I, l'aprovació d'un dictamen elaborat per Peiró i signat també per Seguí, Pestaña i Viadiu conegut com la moció política de Saragossa, en el qual es proclamava la total implicació de la CNT en "els problemes morals, econòmics, socials i polítics" de la classe treballadora. La CNT es definia com "un organisme netament revolucionari... ahora integral i absolutament polític ja que la seva missió és la de conquerir els seus drets de revisió i fiscalització de tots els valors evolutius de la vida nacional i... exercir l'acció determinant per mitjà de la coacció derivada dels dispositius i manifestacions de força de la CNT" (2)

A l'agost de 1922, Peiró es va establir a Mataró. El 1925 va dirigir la constitució de la Cooperativa del Vidre, que anteriorment havia intentat organitzar amb un règim cooperativista mixt. (3)

El Cop d'estat de Primo de Rivera va situar a la CNT en la clandestinitat. Peiró va ser enviat a presó els anys 1925, 1927 i 1928 i va ser nomenat novament secretari del comitè nacional de la CNT entre 1928 i 1929.

Durant aquesta etapa va elaborar alguns dels elements claus del seu pensament sindical, social i polític: els sindicats eren organismes de classe; l'anarquisme no podia regular el funcionament de la CNT; era necessària una transformació de la Confederació "de la qual només quedin en peus la substancialitat dels principis i procediments del sindicalisme revolucionari"; el sindicalisme havia de basar-se en la defensa dels interessos dels treballadors i en l'establiment de la solidaritat de classe i constituïa "la força que derroqui a la societat capitalista i el mitjà pel qual s'articularà el mecanisme de la producció"; per no caure ni en el reformisme ni el corporativisme era necessària la influència, sense imposició, de l'anarquisme "volem l'anarquització del sindicalisme i de les multituds proletàries, però mitjançant el previ consentiment voluntari d'aquestes i mantenint la independència de la personalitat col·lectiva del sindicalisme". (4)

Es va oposar a la legalització dels sindicats confederals mitjançant l'acceptació dels jurats mixts, oposant-se a "quant significués reformisme" i per "evitar l'oblit complet dels principis i normes de la CNT... amb vista al demà". Aquesta postura li va portar a una forta crítica de l'actuació col·laboracionista de la UGT i un dur atac a Pestaña, amb el qual compartia altres posicions, que va provocar la dimissió del comitè nacional de la CNT i va frustrar qualsevol maniobra d'acceptació dels comitès paritaris de la dictadura.

República i escissió

Peiró va mantenir contactes amb les forces oposidores a la Dictadura i a la monarquia. El 1930 va signar el manifest de "Intel·ligència Republicana", però una allau de crítiques internes li porta a retirar-la i fins i tot a plantejar-se la seva retirada de la vida pública. El mateix any va ser nomenat, per un ple de sindicats, director de *Solidaridad Obrera*. (5)

Des de diferents publicacions (*Despertad, Acción, Mañana, Solidaridad Obrera*) va defensar l'estructuració dels sindicats en federacions d'indústria: en el present, per enfrontar-se en millors condicions a la concentració industrial i a les organitzacions patronals; en el futur, les federacions es responsabilitzarien de les complexes tasques de la producció en la revolució social.

Al congrés extraordinari de la CNT (Madrid, juny de 1931) es va aconseguir un suport massiu a les federacions d'indústria enfront de les tesis dels qui defensaven models organitzatius únicament territorials.

A l'agost de 1931, Peiró va signar al costat d'altres 29 destacats militants de la CNT (Pestaña, López, Gibanel, Alfarache, Piñón,...) el "Manifest Trentista". En ell es feia una descripció de la situació econòmica i social a la qual es qualifica de "profunda tragèdia col·lectiva" i s'acusava al govern republicà d'haver-se "col·locat en situació contemplativa quan s'ha tractat de minvar privilegis, de destruir injustícies,..."; per a, posteriorment, criticar una visió minoritària, simplista i espontània de la revolució, reclamar-se "revolucionaris, sí; però no conreadors del mite de la revolució", "...la Confederació és una organització revolucionària, no una organització que conrea els disturbis, el motí,... el culte de la violència, de la revolució per la revolució". (6)

En el ple de la CNT catalana (Sabadell, abril de 1932) es va provocar la sortida dels sindicats sabadellencs de la CNT, la dimissió de Pestaña del comitè nacional i la de Mira com a secretari del comitè regional. A finals de 1932 es va constituir la Federació Sindicalista Llibertària i durant el 1933 es van ser afegint a aquesta escissió els anomenats sindicats d'oposició. Peiró va participar en aquest procés però mai en responsabilitats destacades i sempre buscant punts de tornada. Les seves principals activitats es van centrar en els seus escrits a *Cultura Libertaria* i *Sindicalismo* i en la seva dedicació a la cooperativa del vidre de Mataró. El 1935, va formular una sèrie de condicions mínimes per a la reunificació. (7) Aquesta es va produir el 1936.

Revolució i guerra: de la cooperativa al ministeri

Al juliol de 1936 va assumir una vicepresidència del comitè antifeixista de Mataró. Entre agost i octubre va denunciar en diversos mitjans (*Solidaridad Obrera, Llibertat*) la irresponsabilitat dels grups incontrolats i les seves pràctiques que deshonraven la revolució. (8)

També va exposar les seves opinions sobre la necessitat: d'un esforç econòmic de guerra basat en el control sindical de la producció i en l'eficiència del proletariat; d'un comandament únic (sense discriminació dels diferents sectors ideològics de les milícies) i de la "professionalització" de la guerra; i de l'entrada de la CNT i de la FAI als governs de Catalunya i d'Espanya, per evitar actuacions contràries als interessos futurs de la classe obrera i per afirmar la posició de la CNT i el seu paper en el triomf sobre la revolta militar. Igualment, va plantejar una República Social Federal com a forma de govern per a l'etapa posterior a la guerra. (9)

Va ser un dels quatre ministres de la CNT (al costat de García Oliver, Montseny i López) al govern de Largo Caballero. Des del ministeri d'Indústria va idear un decret de confiscacions i d'intervenció en la indústria i la mineria. No es tractava d'una nacionalització, el govern republicà col·laborava en la gestió que era responsabilitat de les organitzacions sindicals i respectava els processos de col·lectivització. També va projectar la creació d'un banc de crèdit industrial que redistribuís els beneficis de determinades empreses per cobrir dèficits d'empreses necessàries i noves inversions. L'oposició sistemàtica de Negrín, ministre d'Hisenda, va retardar els seus projectes o els va deixar reduïts a determinats sectors (tèxtil, mines de Puertollano i Peñarroya).

La crisi de maig de 1937 a Catalunya, va provocar la sortida de la CNT dels governs de la Generalitat i la República. Peiró va retornar al seu treball, va donar conferències sobre la seva activitat governamental (10) i va publicar una sèrie de durs articles contra el PSUC i el PCE als quals acusava de la persecució del POUM i d'emparar-se en la unitat antifeixista per estendre la seva influència. A l'agost, es va fer càrrec de la Direcció del *Catalunya*, vespertí en català de la CNT.

A l'abril de 1938, la CNT va entrar de nou al govern republicà i va ser nomenat comissari general d'Energia Elèctrica. En aquella època, Peiró preparava un llibre sobre la més adequada gestió dels recursos econòmics d'Espanya. Els seus articles recullen la crítica a les nacionalitzacions de les empreses, excepte algunes de caràcter estratègic, i la seva defensa de les col·lectivitzacions com a forma que els treballadors realitzessin les tasques de gestió i direcció de la producció. (11)

En els últims mesos de la guerra, els seus escrits combatien el derrotisme i alertaven sobre el quintacolumnisme i iniciaven una revisió de l'anarcosindicalisme des de la recent experiència de la revolució i la guerra. (12)

Exili, detenció i lliurament al règim franquista per la Gestapo

Va travessar la frontera francesa el 5 de febrer de 1939, acompanyat del seu fill Josep. Després d'uns dies de detenció i una curta estada a Perpinyà, es va retrobar amb la resta de la seva família a Narbona. Posteriorment es va traslladar a París per representar a la CNT en la Junta d'Ajuda als Refugiats Espanyols (JARE). La funció de Peiró va ser la de treure dels camps de concentració francesos a refugiats de la CNT, auxiliar-los i procurar-los el viatge a Mèxic.

A pesar que era conscient que la invasió nazi impediria noves sortides, no va prendre l'últim avió cap a Mèxic i va romandre a França per no abandonar ni als exiliats ni a la seva família.

En la fugida de París cap a Narbona va ser detingut per les tropes alemanyes i conduït de nou a la capital. La policia francesa, per evitar la seva caiguda en mans de la Gestapo, li va lliurar una ordre d'expulsió del país. Va ser detingut novament, lliurat a les tropes nazis, i traslladat a Trèveris (Renania). (13)

Al gener de 1941, el ministeri d'Afers Exteriors franquista, dirigit per Serrano Suñer, va iniciar els tràmits d'extradició. El 19 de febrer, Peiró va ser lliurat a les autoritats franquistes a Irun. Com en altres casos, es tractava d'un simple lliurament d'indesitjables entre dos règims aliats. (14)

Consell de guerra i afusellament

Peiró va passar primer per la Direcció General de Seguretat de Madrid, on va ser sotmès a interrogatoris i maltractaments. La seva primera exculpació basada en la seva oposició a les brigades de control i la seva defensa de determinades persones davant els consells de tribunals revolucionaris va ser confirmada per la policia de

Barcelona. No obstant això, el delegat d'informació de FET i de les JONS de Mataró, el va acusar per omissió de crims i robatoris.

El procés va ser ajornat de manera excepcional, no acostumaven a passar més de 2 mesos entre el lliurament i la sentència condemnatòria. Va ser traslladat, a l'abril de 1941, a València. Fins a desembre no es va obrir el procés sumarial. Aquesta tardança sembla que va tenir relació directa amb els intents d'una part del règim de convèncer-lo perquè assumís la Direcció dels sindicats franquistes. La seva negativa, va accelerar el procés. El fiscal va formular les seves acusacions al maig de 1942, el defensor militar d'ofici va ser nomenat al juny i el 21 de juliol es va pronunciar sentència.

En el judici militar, van declarar a favor de Peiró una sèrie de persones vinculades als vencedors. De res van servir, la Falange de Mataró va augmentar el to de les acusacions i el fiscal fins i tot li va fer responsable de la Setmana Tràgica de 1909. La sentència va ser: pena de mort i no tramitació expressa de proposta de commutació. El 24 de juliol, Peiró al costat d'altres 6 cenetistes va ser afusellat en el camp de tir de Paterna. (15)

75è aniversari

En 1989, per exprés desig de la seva família i després de múltiples gestions, les restes mortals de Joan Peiró van ser traslladades al cementiri vell de Mataró, on reposen al costat de les de la seva companya. Des de llavors, cada 24 de juliol, la CGT, altres organitzacions sindicals, ciutadanes i polítiques i moltes persones participen en l'acte d'homenatge en aquest cementiri.

L'any 2017, any amb motiu del 75 aniversari, es va constituir una comissió ciutadana a Mataró que va organitzar una sèrie d'actes, conferències, espectacles i reconeixements diversos. (16)

En paral·lel, a Sants i Badalona, les seves respectives comissions de memòria històrica, van organitzar també esdeveniments en record de Peiró. La Fundació Salvador Seguí va participar activament en totes aquestes iniciatives.

Notes:

- (1) Gabriel, Pere: *Joan Peiró. Escrits 1917-1939*; Edicions 62, pp. 7-12.
- (2) Buenacasa, Manuel: *El movimiento obrero español 1886-1926*; Ediciones Júcar, pp. 83-90.
- (3) Colomer, Margarida: *Cooperativisme i moviment obrer*, Ed. Alta Fulla.
- (4) *Trayectoria de la Confederación Nacional del Trabajo*, editat a Mataró el 1925. També, a Gabriel, P.; pp 17-18 y 63-109.
- (5) Tavera, Susanna: *Solidaridad Obrera (1915-1939)*; Diputació de Barcelona, pp 50-57.
- (6) Vega, Eulàlia: *El trentisme a Catalunya*; Ed. Curial, pp 255-260.
- (7) Vega, Eulàlia: *Entre reforma y revolución. La CNT a Catalunya (1930-1936)*; Pagès editors.
- (8) Peiró, Joan: *Perill a la reraguarda*; Ed. Alta Fulla.
- (9) Gabriel, P.; pp.27-28 y 495-514.
- (10) Es va publicar un fulletó amb el títol *De la fàbrica de vidriu de Mataró al Ministerio de Industria*.
- (11) Gabriel, P.; pp. 30-32 y 515-559.
- (12) *Problemas y cintarazos*, la seva última producció, es va imprimir a Rennes el 1946.
- (13) Peiró Olives, José: *Juan Peiró, teórico y militante del anarcosindicalismo español*, Foil, pp. 79-97.
- (14) Balcells, A., pp. 215-220.
- (15) Balcells, A., pp. 220-251.
- (16) <http://www.cooperadorsdemataro.coop/joanpeiro/>

Joan Peiró: La forja d'un revolucionari

* Article escrit per Emili Cortavitarte amb motiu del 75è aniversari de l'afusellament de l'anarcosindicalista Joan Peiró